

Hafslunds svar på Høring om vilkår for nytt mFRR-aktiveringsmarked og nytt marked for driftsforstyrrelsesreserver (24-1)

Hafslund takker med dette for anledningen til å svare på systemansvarliges høring om endelige vilkår for automatisert aktiveringsmarked for mFRR (mFRR EAM) og vilkår for nytt marked for driftsforstyrrelsesreserver.

Utformingen av reservemarkedene og vilkårene som ligger til grunn er viktig for Hafslund som en stor leverandør i alle reservemarkeder. Det som nå høres detaljerer i større grad utviklingen mot et fremtidsrettet balanseringskonsept med mål om en sikker og effektiv systemdrift. Hafslund ønsker med dette å bidra til at vilkårene lar oss oppnå disse målene.

Vi oppsummerer våre viktigste innspill som følger:

- Vi er positive til at organiseringen av balansemarkedene er fremtidsrettet med tanke på fremtidig tilknytting til de Europeiske plattformene og standardproduktene
- Det er imidlertid usikkerhet knyttet til hvordan noen av de foreslåtte vilkårene skal forstås av markedsaktørene som kan gi ulik praksis i implementeringen av deler av vilkårene
- Vi forstår systemansvarliges behov for å ha sikkerhet for at reserver som er stilt tilgjengelig gjennom tilslag i kapasitetsmarkeder eller frivillig er tilgjengelig for aktivering, men mener at risikoen aktører har for stor avkortning og mulig negativ utbetaling kan resultere i færre og dyrere reserver
- Innføring av mFRR-D aktiverings- og kapasitetsmarked gir en del spørsmål knyttet til prinsipper for prising, aktiveringsregler og hvordan aktører skal forholde seg til å delta i det ene eller det andre markedet. Statnett kan avklare noen av spørsmålene gjennom endelige vilkår, men noen må trolig håndteres gjennom tett oppfølging og transparens etter idriftsettelse

For å strukturere vårt høringssvar har vi tatt utgangspunkt i samme inndeling som systemansvarlig har gjort i sitt høringssvar.

1 Generelt om utforming av høringen

Vi er enige i at intensjonen med høringen bør være å hente innspill til endringene i vilkårene, men foreslåtte endringer kan ha betydning for andre deler av eller helheten i vilkårssettet. Derfor mener vi at det er hensiktsmessig at systemansvarlig tar innspill til hele vilkårssettet når det er på høring.

1.1 Endrede vilkår for BSP og BRP i henhold til EB artikkel 18 nr. 1

Hafslund har ingen innspill.

1.2 Innføring av automatisert balansering og standardprodukt

Systemansvarlig ønsker å legge til rette for innføring av en ny automatisert balansering, med idriftsettelse 3. desember 2024, som er kompatibel med fremtidig tilknytning til MARI-plattformen.

Hafslund er særlig positive til at et nytt balanseringskonsept er fremtidsrettet med tanke på tilknytning til europeiske balanseringsplattformer. Det er viktig at Norge og Norden kobles på MARI og PICASSO raskt for å øke likviditeten i markedene og gi nytten plattformene skal bidra til.

2 Endringer i Del 1 - Allmenne bestemmelser

Hafslund har følgende innspill:

Det er innført asymmetrier i hvordan begrepene «aktiveringstid» og «deaktiveringstid» er definert i art. 3.2 bokstav b og g.

Der «aktiveringstid» starter med en mottatt bestilling fra systemansvarlig har «deaktiveringstid» ikke noe definert startpunkt. Det kan være naturlig i og med at deaktivering ofte vil starte med fravær av bestilling for neste markedstidsenhet, men kan også gi noe forskjellig forståelse av definisjonen.

Begrepet *leverandør* benyttes i b, mens *aktør* benyttes i g. Vi mener *leverandør* er en mer presis betegnelse i og med at det er leverandører av balansetjenester som skal delta i markedet. I b benyttes «*tiden det tar*», mens g bruker «*antall minutter*». Her mener vi *tiden det tar* er et mer presist begrep.

Vi foreslår at art. 3-2 b lyder «*aktiveringstid*» er den tiden det tar for en leverandør å ha aktivert et bud som er bestilt av systemansvarlig

Vi foreslår at art. 3-2 g lyder «*deaktiveringstid*» er den tiden det tar for en leverandør å deaktivere et bud som er avstilt av systemansvarlig.

Når det er behov for å spesifisere hva som utløser aktiveringstid eller deaktiveringstid eller spesifisere tillatte varigheter på disse bør det stå i vilkårene for de enkelte aktiveringsmarkedene.

3 Endringer i Del 2 – Vilkår for leverandører av balansetjenester

3.1 Kapittel 1: Endringer i generelle bestemmelser

Vi foretrekker at systemansvarlig også revisjonsmarkerte det man mener er rent språklige endringer slik at det blir enklere å verifisere.

3.2 Kapittel 2: Endringer i vilkår for kapasitetsmarkedet for aFRR

Hafslund mener det er riktig at systemansvarlig kan hoppe over bud i aFRR CM (art. 20.3) og avvise forespørsler om overføring av forpliktelser for leveranse (artikkel 24.1) dersom aktivering av bud på lokasjonen er forventet å kunne gi utfordringer i driften.

Vi mener at systemansvarliges kriterier for beslutninger knyttet til art. 20.3 og 24.1 bør være tydeligere definert og ha samme ordlyd da vi ikke ser at artiklene forholder seg til materielt forskjellig vurderingsgrunnlag.

Vi foreslår derfor at artikkel 24.1 endres til:

Leverandører av balansetjenester skal ha rett til å overføre forpliktelser om å levere aFRR-kapasitet til annen leverandør av balansetjenester innenfor samme budområde. Statnett kan avvise forespørsel om bytte av forpliktelser hvis lokasjonen leverandøren ønsker å bytte til bak en forventet flaskehals og en eventuell aktivering vil forverre denne. Leverandør av balansetjenester skal kunne få en forklaring av Statnett på forespørsel.

For kapasitetsmarkedene for aFRR og mFRR overføres avregningen fra Statnett til eSett. I dag får vi faktura på torsdag/fredag for foregående uke fra Statnett. Dette avregnes da slik at vi får inntekten ca. 1 uke etter avregningsuken. Fra eSett får vi fakturaer, på blant annet ubalansen, med 2-3 ukers forsinkelse. Hvis kapasitetsmarkedene for aFRR og mFRR avregnes samtidig som ubalansen, med 2-3 ukers forsinkelse, vil det ha en ekstra kapitalkostnad for oss ved at vi får inntekten på et senere tidspunkt. Vi ber Statnett presisere om aFRR og mFRR kapasitetsmarkedene vil Statnett være med på denne forsinkelsen, eller vil eSett i praksis fakturere ut på 2 ulike perioder på én og samme faktura.

3.3 Kapittel 3: Endringer i vilkår for kapasitetsmarkedet for mFRR

Av samme årsaker som nevnt i kapittel 3.2 foreslår vi at art. 41.1 endres til:

Leverandører av balansetjenester skal ha rett til å overføre forpliktelser om å levere mFRR-kapasitet til annen leverandør av balansetjenester innenfor samme budområde. Statnett kan avvise forespørsel om bytte av forpliktelser hvis lokasjonen leverandøren ønsker å bytte til er bak en forventet flaskehals og en eventuell aktivering vil forverre denne. Leverandør av balansetjenester skal kunne få en forklaring av Statnett på forespørsel.

I artikkel 45.1 a og b, fremgår det ikke klart av forslaget hvilken marginalpris man henviser til når det gjelder beregning av prisen for avvik. Vi antar at det er ment mFRR kapasitetsmarked, men det bør tydeliggjøres.

I artikkel 45.1 b forstår vi Statnetts rasjonale. Imidlertid kan det oppstå feil i tekniske anlegg som umuliggjør aktivering, i slike tilfeller er en avviksfaktor på 25 strengt. Risikoen for dette vil vi prise inn i budgivning i mFRR kapasitetsmarkedet, som gir en høyere kostnad for samfunnet. En lavere avviksfaktor vil fortsatt gi aktørene incentiver til å gi riktige bud i aktiveringsmarkedet, samtidig som risikoen, og dermed kostnaden for samfunnet, blir lavere. Vi omtaler også dette senere i høringssvaret.

I artikkel 45.2 mener vi prinsippet om full avkortning, avkortningsfaktor på 1, i mFRR CM vil påføre leverandøren et tap den ikke selv kan kontrollere, og at avkortningsfaktor bør settes til 0.

3.4 Kapittel 5: Endringer i vilkår for aktiveringsmarkedet for mFRR

Statnett beskriver at noen av vilkårene er presisert siden 2021, endringer som ytterligere harmoniserer vilkårene med standardproduktet samt regler for avkortning, med mer.

Statnett beskriver tydelig hvilken profil endring av produksjon eller forbruk skal følge ved aktivering og deaktivering i mFRR EAM i art. 65.1 bokstav b og c. Deretter åpnes det for å gi midlertidig unntak etter søknad i bokstav d under samme artikkel. Statnett skal vurdere søknaden etter graden av avvik og behovet for reguleringsevne i det aktuelle området.

Kombinasjonen av et tydelig krav til profil og åpningen for søknad om midlertidig unntak åpner for et stort utfallsrom med tanke på antall og omfanget av søknader om unntak. Det er uklart hvilken terskel aktørene skal ha for å søke om unntak og hva man kan forvente å få godkjent eller avvist. Derfor vil søknad om unntak kunne praktiseres ulikt blant aktørene. For å begrense omfanget av søknader og forskjellig praksis om midlertidig unntak fra aktiveringsprofil kan Statnett i større grad beskrive hvilke unntak som kan og ikke kan godkjennes i et forklaringsnotat eller lignende til publisering av vilkår.

Når det gjelder avkortning av mFRR som er meldt inn til aktiveringsmarkedet foreslår Statnett en avkortningsfaktor på 25. Dette begrunnes med at aktørene skal ha incentiver til å fjerne bud som ikke kan aktiveres.

Vi er enige i at det er viktig at bud som er meldt inn til mFRR EAM faktisk er tilgjengelige for aktivering, og vi forstår derfor Statnetts begrunnelse for å sette en relativt høy avkortningsfaktor. Vi forstår også at total betaling bør kunne bli negativ for å gi en reell straff for aktører som ikke lever opp til forpliktelsene. Imidlertid kan en høy avkortningsfaktor også gi den uønskede effekt at leverandører velger å ikke levere bud i mFRR EAM fordi den økonomiske risikoen ved avkortning blir høy, for eksempel ved teknisk svikt eller lignende. Leverandørene kan også prise denne risikoen inn i budgivning, noe som gir økte reservekostnader. En lavere avkortningsfaktor enn 25 vil fortsatt gi

aktørene insentiver til å følge med og fortløpende oppdatere bud i henhold til faktisk tilgjengelighet samtidig som risikoen for avkortning ikke blir for høy. Dette vil bidra til å sikre reserver og redusere kostnaden for reserver.

Artikkel 32 d beskriver vilkåret om at budene i aktiveringsmarkedet skal være tilgjengelig for direkteaktivering i hele den avtalte leveringsperioden for kapasitetsmarkedet for mFRR. Vi synes det er bra at det nå samtidig spesifiseres at leverandøren kan delta i andre markeder i første kvarter etter leveranseperioden. Men det betyr nødvendigvis at det kan oppstå tilfeller hvor leverandøren ikke lenger kan levere direkteaktivering i siste kvarter. Her skrives det i forslag til vilkår at... *Dersom en direkteaktivering i siste kvarter av leveranseperioden gjør at total kjøreplan overstiger tilgjengelig effekt vil ikke Statnett straffe leverandøren...*

Her bør vilkårene spesifisere hva som ligger i begrepet *total kjøreplan*. Budene i mFRR skal hensynta forpliktelser i alle markeder og må kontinuerlig oppdateres ved handler i intradagmarkedet. For å kunne håndtere dette i en automatisert prosess er vi avhengig av å operere og håndtere forpliktelsene/handlene/budgivningen/aktiveringen på stasjon/generatornivå. Forslag til endring i vilkårsteksten: ... *Dersom en direkteaktivering i siste kvarter av leveranseperioden gjør at total kjøreplan overstiger tilgjengelig effekt på stasjonsnivå vil ikke Statnett straffe aktøren...*

Det kan presiseres i artikkel 73.3 at dette gjelder bud som ikke kan aktiveres på grunn av forhold leverandøren selv kan kontrollere, og ikke dersom en aktivering vil forverre en flaskehals i nettet, for eksempel.

3.5 Kapittel 4 og kapittel 6: mFRR-D kapasitetsmarked og mFRR-D aktiveringsmarked
Statnett foreslår i høringen å innføre kapasitets- og aktiveringsmarkeder for mFRR-D, for å sikre at reserver som ikke kan tilpasse seg standardproduktdefinisjonen i mFRR fortsatt kan stille sin fleksibilitet tilgjengelig sånn at den kan benyttes når det er behov. Vi forstår behovet og mener i hovedsak at foreslåtte vilkår er hensiktsmessige, men vil i det følgende peke på noen utfordringer det nye markedet kan gi.

I utgangspunktet mener vi det er ønskelig at reguleringsobjekter som har mulighet deltar i de ordinære mFRR-markedene. Mulig krevende kvalifisering for mFRR og muligheten for høyere priser for mFRR-D kan gjøre det attraktivt for leverandører å delta i mFRR-D heller enn mFRR, selv om Statnett ser for seg at dette i hovedsak skal være basert på en teknisk vurdering.

Hvis det blir tilstrekkelige høye priser i mFRR-D kapasitetsmarkedet under en pay-as-bid-modell kan det gi insentiver for ressurser som kunne deltatt i det ordinære mFRR kapasitetsmarkedet til å heller delta i mFRR-D. Statnett bør vurdere dette når kapasitetsmarkedet klareres og utviklingen over tid. Statnett bør videre sikre at det er god transparens for markedet, og det er uklart om art. 48.5 dekker behovet da det er uklart hva som ligger i begrepet *samlet resultat*. Statnett bør vurdere om anonymisering av bud kan gjøre det mulig å publisere pris, kvantum, budområde og retning for alle aksepterte bud. Det bør spesifiseres hvor denne informasjonen skal publiseres.

Statnett skriver at bud i mFRR-D aktiveringsmarked skal prises som pay-as-bid og ikke påvirke prissettingen i mFRR aktiveringsmarked eller ubalanseprisen. Dette begrunnes med at mFRR-D aktiveringsmarkedet er ment å benyttes sjeldent og ved driftsforstyrrelser. Vi mener i prinsippet at bud med tilsvarende egenskaper aktivert for samme årsak bør prises likt, med marginalprising. I og med at det er uklart når og hvordan mFRR-D skal benyttes sammenlignet med ordnær mFRR, er det også uklart hvordan prisingen bør være. Åpne spørsmål omfatter om hvorvidt all mFRR skal være

aktivert før mFRR-D kan aktiveres og hva Statnett mener med begrepene «sjeldent» og «driftsforstyrrelse» i denne sammenhengen.

Vi anerkjenner imidlertid at marginalprising av mFRR-D og at prisene i mFRR og mFRR-D skal påvirke hverandre kan innføre mer kompleksitet både for Statnett og leverandørene enn den nytten det ville gi. Dersom omfanget av aktiveringer i mFRR-D er begrenset og hensikten med aktiveringene er klart definert annerledes enn aktiveringer i mFRR er vi også enige med Statnett i at prisene i de to markedene ikke nødvendigvis bør påvirke hverandre.

I tillegg til å forsøksvis avklare disse spørsmålene bør Statnett skrive i vilkårene hvordan de vil sikre god transparens og offentliggjøring av informasjon for mFRR-D kapasitets- og aktiveringsmarkedet, slik at markedsaktørene og regulator over tid kan vurdere om markedet fungerer etter hensikten.

4 Vilkår for balanseansvarlige

Hafslund har ingen innspill.

5 Forslag om forenklet løsning for budgivning for aktører som ikke deltar i markedene kommer på høring 1. mai

Vi er enig i at det bør være mulig med en forenklet løsning for budgivning for aktører som normalt ikke deltar i mFRR og mFRR-D kapasitets- og aktiveringsmarkedet ved pålegg etter vedtak etter fos § 12, 4. ledd.

Vi mener i utgangspunktet at det ikke bør være mulig å benytte en slik løsning på frivillig basis da dette ytterligere svekker leverandørenes insentiver til å delta i mFRR og mFRR-D. Vi kan heller ikke se at en slik løsning vil være attraktiv for Statnett gitt at det trolig ikke vil være aktuelt for vesentlige kvantum og heller ikke en løsning som er skalerbar eller fremtidsrettet for nye teknologier og reguleringsobjekter.

6 Endringer i vilkårene som følge av overgang til 15 min og endringer som følge av overgang til 1 MW budstørrelse

I vilkårene med endringer som følger av overgang til 15 minutters oppløsning i intradag og reservemarkedene er ikke teksten i art. 69.1 endret fra driftstime til markedstidsenhet.

7 Om iverksetting av vilkårene

Vi vurderer at det er relativt kort tid mellom at endelige vilkår og tilhørende retningslinjer foreligger og idriftsettelse av de aktuelle markedene. Derfor vil vi fremheve viktigheten at Statnett jobber godt med informasjon til aktørene når det gjelder praktiske forhold som prekvalifisering og søknad om unntak, samt den endelige utformingen av markedene.

For øvrig viser Hafslund til Fornybar Norges høringsinnspill.

Dette dokumentet er signert elektronisk.

Håvard Hvarnes
Direktør, Kraftmarked
Hafslund Eco Vannkraft

Per Arne Vada
Analytiker, Kraftmarked